

SEJM

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Sygn. akt K 32/14

BAS-WPTK-2609/14

Warszawa, dnia 25 września 2015 r.

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY KANCLARIA	
wpl. dnia	25. 09. 2015
L.dz.	L. zał.

Trybunał Konstytucyjny

Na podstawie art. 34 ust. 1 w związku z art. 27 pkt 2 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.) w związku z art. 134 pkt 3 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 1064), w imieniu Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej przedkładam wyjaśnienia w sprawie wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich z 24 października 2014 r. (sygn. akt K 32/14), jednocześnie wnosząc o **umorzenie postępowania** na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym w związku z art. 134 pkt 3 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym, ze względu na zbędność wydania wyroku.

Uzasadnienie

I. Reżim prawny postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym

W dniu 30 sierpnia 2015 r. weszła w życie ustawa z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 1064; dalej: ustawa o TK z 2015 r.), której art. 138 uchylił ustawę z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.; dalej: ustawa o TK z 1997 r.).

W myśl art. 134 pkt 3 ustawy o TK z 2015 r., w sprawach wszczętych i niezakończonych przed wejściem w życie tej ustawy, w postępowaniu przed Trybunałem stosuje się przepisy dotychczasowe, jeżeli zachodzą przesłanki umorzenia postępowania.

Niniejsza sprawa została zainicjowana wnioskiem Rzecznika Praw Obywatelskich (dalej: Rzecznik, wnioskodawca lub RPO) z 24 października 2014 r. (dalej: wniosek). Sejm został powiadomiony o wszczęciu postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym w tej sprawie pismem Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z 30 października 2014 r. Na dzień wejścia w życie ustawy o TK z 2015 r. sprawa była zatem wszczęta, ale niezakończona. Ponieważ w sprawie zachodzi przesłanka umorzenia postępowania (zob. *petitum* oraz pkt III niniejszego stanowiska), Sejm uznaje, że w postępowaniu tym powinny być stosowane przepisy dotychczasowe, tj. przepisy ustawy o TK z 1997 r.

II. Przedmiot kontroli i zarzuty wnioskodawcy

1. Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o stwierdzenie, że „art. 34 ust. 1 i ust. 3 w części zawierającej słowa: «po uprzednim pobawieniu świadomości» w związku z art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 856) w zakresie, w jakim nie zezwalają na poddawanie zwierząt szczególnym sposobom uboju na wyłączne potrzeby lokalnych wspólnot religijnych i zarazem przewidują odpowiedzialność karną osoby dokonującej uboju rytualnego na wyłączne potrzeby lokalnych wspólnot religijnych jest niezgodny z art. 53 ust. 1 i ust. 2 zdanie pierwsze i ust. 5 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 25 ust. 1 Konstytucji RP w związku z art. 9 ust. 1 i 2 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, sporządzonej w Rzymie w dniu

4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r., Nr 61, poz. 284 ze zm.) oraz w związku z art. 10 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE 2012 r. C 326, s. 2)”.

2. Artykuły 34 ust. 1 i ust. 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 856 ze zm.; dalej: ustawa o ochronie zwierząt lub u.o.z.) mają następujące brzmienie: „Zwierzę kręgowce w ubojni może zostać uśmiercone tylko po uprzednim pozbawieniu świadomości przez osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje” (ust. 1); „W uboju domowym zwierzęta kopytne mogą być uśmiercane tylko po uprzednim ich pozbawieniu świadomości przez przyuczonego ubojowca” (ust. 3).

Artykuł 35 ust. 1 u.o.z. stanowi: „Kto zabija, uśmierca zwierzę albo dokonuje uboju zwierzęcia z naruszeniem przepisów art. 6 ust. 1, art. 33 lub art. 34 ust. 1-4 podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”.

3. Rzecznik Praw Obywatelskich podnosi, że wprowadzenie do ustawy o ochronie zwierząt nakazu uśmiercania zwierząt wyłącznie po ich uprzednim ogłuszeniu, bez ustanowienia wyjątku w tym zakresie dla potrzeb lokalnych wspólnot religijnych, jest ustawowym ograniczeniem wolności uzewnętrzniania religii. Konieczne jest zatem, zdaniem RPO, dokonanie oceny, czy ograniczenie tej wolności nastąpiło zgodnie ze standardami konstytucyjnymi, przede wszystkim z wymogami wynikającymi z art. 53 ust. 5 i art. 31 ust. 3 Konstytucji.

W ocenie Rzecznika, ograniczenia wolności uzewnętrzniania religii, jakie wynika z przyjętego w u.o.z. zakazu uboju rytualnego, nie uzasadnia żadna z wartości wymienionych w art. 31 ust. 3 oraz art. 53 ust. 5 Konstytucji, tj. bezpieczeństwo państwa, porządek publiczny, ochrona środowiska, zdrowie publiczne, prawa i wolności innych osób czy wreszcie moralność publiczna (wniosek, s. 18-21).

Odnosząc się do ostatniej z wymienionych przesłanek, RPO wskazuje, że pozwala ona na samoistne ingerencje prawne tylko wobec takich działań czy zachowań, które powszechnie uznaje się za przynoszące szkody społeczne. Tymczasem – jak podnosi wnioskodawca – „nie istnieje obecnie powszechne i utrwalone przekonanie, że dopuszczenie i legalizacja uboju rytualnego przynosi szkody społeczne, które uzasadniałyby możliwość skorzystania przez ustawodawcę zwykłego z możliwości derogacji wolności sumienia i wyznania na rzecz

konstytucyjnie chronionej wartości moralności określonej przepisem art. 53 ust. 5 Konstytucji, bądź moralności publicznej, uznanej art. 31 ust. 3 Konstytucji” (wniosek, s. 22).

W ocenie Rzecznika ustalenie, że ograniczenie konstytucyjnie chronionej wolności uzewnętrzniania religii nie znajduje oparcia w materialnych przesłankach z art. 53 ust. 5 i art. 31 ust. 3 Konstytucji, pociąga za sobą wniosek, iż osoby dokonujące uboju rytualnego na wyłączne potrzeby lokalnych wspólnot religijnych nie powinny podlegać odpowiedzialności karnej z art. 35 ust. 1 u.o.z.

We wniosku Rzecznik odniósł się także do treści art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 20 lutego 1997 r. o stosunku Państwa do gmin wyznaniowych żydowskich w Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1798; dalej: ustawa wyznaniowa żydowska lub u.w.ż.), który wskazuje na obowiązek dbania przez gminy żydowskie o zaopatrzenie w kosztowną żywność i ubój rytualny. Zdaniem wnioskodawcy trudno jednoznacznie stwierdzić, czy przepis ten zezwala wyznawcom judaizmu na dokonywanie w Polsce uboju rytualnego. Jednocześnie RPO zauważa, że – w odniesieniu do Muzułmańskiego Związku Religijnego w RP – ustawa z dnia 21 kwietnia 1936 r. o stosunku Państwa do Muzułmańskiego Związku Religijnego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 30, poz. 240 ze zm.) nie zawiera jakichkolwiek regulacji dotyczących praktyk religijnych, w tym uboju rytualnego. Tymczasem wprowadzenie możliwości dokonywania uboju rytualnego na wyłączne potrzeby lokalnych wspólnot religijnych w Polsce powinno dotyczyć zarówno wyznawców judaizmu, jak i islamu. Z tych względów, w ocenie Rzecznika, zasadne jest wskazanie wśród wzorców kontroli zaskarżonej materii ustawowej także art. 25 ust. 1 Konstytucji (zasada równouprawnienia związków wyznaniowych).

III. Analiza formalnoprawna

1. W ocenie Sejmu, w zakresie merytorycznej kontroli zaskarżonych przepisów zachodzą przesłanki umorzenia postępowania ze względu na zbędność orzekania Trybunału w niniejszej sprawie. Pogląd ten wydaje się zasadny w świetle wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 10 grudnia 2014 r. (sygn. akt K 52/13), w którym zakwestionowane we wniosku RPO przepisy ustawy o ochronie zwierząt zostały już poddane ocenie konstytucyjności.

W przywołanym wyroku Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 34 ust. 1 u.o.z. w zakresie, w jakim nie zezwala na poddawanie zwierząt ubojowi w ubojni (rzeźni) według szczególnych metod wymaganych przez obrzędy religijne, jest niezgodny z art. 53 ust. 1, ust. 2 i ust. 5 Konstytucji w związku z art. 9 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r., Nr 61, poz. 284 ze zm.; dalej: EKPCz). Ponadto stwierdził także, że art. 35 ust. 1 i ust. 4 powyższej ustawy w zakresie, w jakim przewiduje odpowiedzialność karną za poddawanie zwierząt ubojowi w ubojni (rzeźni) według szczególnych metod wymaganych przez obrzędy religijne, jest niezgodny z art. 53 ust. 1, ust. 2 i ust. 5 Konstytucji w związku z art. 9 EKPCz.

Zdaniem Sejmu, przywołany wyrok aktualizuje w odniesieniu do niniejszego postępowania ujemną przesłankę procesową (*ne bis in idem*), której ziszczenie pociąga za sobą konieczność umorzenia postępowania na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK z 1997 r.

2. Zasada *ne bis in idem* w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym oznacza zakaz ponownego orzekania o tym samym przedmiocie. Sąd konstytucyjny może umorzyć postępowanie z powołaniem na tę zasadę w przypadku wystąpienia tożsamości przedmiotowej spraw, tj. gdy te same przepisy zostały już wcześniej zakwestionowane na podstawie tych samych zarzutów (zob. np. postanowienia TK z: 4 maja 2006 r., sygn. akt SK 53/05; 24 października 2006 r., sygn. akt SK 2/06; 9 stycznia 2007 r., sygn. akt 21/06; 16 lipca 2007 r., sygn. akt SK 97/06). W tego typu przypadkach Trybunał dokonuje oceny celowości prowadzenia postępowania i orzekania w kwestii, która merytorycznie została przez niego jednoznacznie i ostatecznie rozstrzygnięta.

Ocena zasadności prowadzenia dalszego postępowania wymaga uprzedniego porównania zakresu zaskarżenia wskazanego przez wnioskodawcę w niniejszej sprawie z przedmiotem kontroli, co do którego sąd konstytucyjny wypowiedział się w wyroku z 10 grudnia 2014 r. (sygn. akt K 52/13).

W *petitum* wniosku z 30 sierpnia 2013 r. (rozstrzygniętego wyrokiem o sygn. akt K 52/13) Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich w Rzeczypospolitej Polskiej (dalej: ZGWŻ) wniósł o stwierdzenie niezgodności art. 34 ust. 1 i ust. 3 oraz art. 35 ust. 1 i ust. 4 u.o.z. w zakresie, w jakim nie zezwalają na poddawanie zwierząt szczególnym sposobom uboju przewidzianym przez obrządki religijne związków

wyznaniowych o uregulowanej sytuacji prawnej i przewidują odpowiedzialność karną osoby dokonującej uboju w taki szczególny sposób, a także art. 34 ust. 1 i ust. 3 w związku z art. 6 ust. 1 u.o.z. w zakresie, w jakim wśród okoliczności uzasadniających dopuszczalność uboju zwierząt kręgowych bez ich uprzedniego ogłuszenia nie wyliczają szczególnych sposobów uboju zwierząt przewidzianych przez obrządki religijne związków wyznaniowych o uregulowanej sytuacji prawnej, z art. 53 ust. 1, ust. 2 i ust. 5 oraz art. 35 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji w związku z art. 9 ust. 1 i ust. 2 EKPCz oraz art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji w związku z art. 14 EKPCz.

Oznacza to, że ZGWŻ – podobnie jak wnioskodawca w niniejszym postępowaniu – zakwestionował także art. 34 ust. 3 u.o.z., który przewiduje, że „w uboju domowym” zwierzęta kopytne mogą być uśmiercane wyłącznie po uprzednim ich pozbawieniu świadomości przez przyuczonego ubojowca. Jednakże w ramach postępowania zakończono wyrokiem z 10 grudnia 2014 r. Trybunał stwierdził, że przedstawiona w uzasadnieniu wniosku ZGWŻ argumentacja koncentrowała się wyłącznie na wynikającym z art. 34 ust. 1 u.o.z. zakazie uboju rytualnego w rzeźni (ubojni). W związku z powyższym sąd konstytucyjny uznał, że wnioskodawca, wbrew wymogowi przewidzianemu w art. 32 ust. 1 pkt 4 ustawy o TK z 1997 r., nie uzasadnił zarzutu naruszenia powołanych wzorców kontroli przez art. 34 ust. 3 u.o.z. w ramach wskazanych w *petitum* wniosku. W konsekwencji Trybunał umorzył postępowanie w tym zakresie.

W kontekście powyższych ustaleń, na gruncie niniejszej sprawy należy zauważyć, że również RPO w skierowanym do Trybunału wniosku nie formułuje samodzielnych argumentów, które odnosiłyby się do zakresu normowania art. 34 ust. 3 u.o.z. Zarzut wnioskodawcy ma charakter generalny – dotyczy braku w u.o.z. wyjątku, który zezwalałby na poddawanie zwierząt szczególnym sposobom uboju rytualnego na wyłączne potrzeby wspólnot religijnych. Wnioskodawca nie rozróżnia, a co za tym idzie, nie formułuje dla nich odrębnego uzasadnienia, przypadków opisanych w art. 34 ust. 1 i ust. 3 u.o.z. Okoliczność ta przemawia za uznaniem tożsamości przedmiotu kontroli w obu postępowaniach przed TK.

Analizy wymagają również podstawy kontroli określone w konfrontowanych wnioskach. Rzecznik wskazał bowiem wśród wzorców kontroli także art. 25 ust. 1 Konstytucji, argumentując, iż stan prawny w momencie składania wniosku rodził niebezpieczeństwo dyskryminacji muzułmańskiej wspólnoty religijnej w zakresie

uzewnętrzniania wolności religijnej. W tym kontekście godzi się zauważyć, że skutki wyroku TK z 10 grudnia 2014 r. w całości dezaktualizują powyższy zarzut. Jak stwierdził Trybunał w tym wyroku, zasada ustrojowa wyrażona w art. 25 ust. 1 Konstytucji przemawiała przeciwko ograniczeniu zakresu orzekania do sytuacji prawnej gmin wyznaniowych żydowskich, bowiem „mogłoby to doprowadzić do ukształtowania stanu prawnego, w którym nierówno traktowani byłiby wyznawcy judaizmu niebędący członkami tych gmin, a także wyznawcy innych religii, wymagających w celu uzyskania dozwolonego pożywienia poddawania zwierząt ubojowi według szczególnych metod (np. wyznawcy islamu)”.

Na koniec tej części rozważań przypomnieć należy, iż Trybunał Konstytucyjny przyjął, że uznanie wynikającego z art. 34 ust. 1 u.o.z. zakazu dokonywania uboju rytualnego w rzeźni za niezgodny z art. 53 ust. 1, ust. 2 i ust. 5 Konstytucji w związku z art. 9 Konwencji oznacza, że niezgodne z tymi wzorcami kontroli są również przepisy, które zakwestionowany zakaz umacniają sankcjami karnymi (a zatem powołany jako przedmiot kontroli w niniejszym postępowaniu art. 35 ust. 1 u.o.z.).

Ponadto z uwagi na orzeczenie niezgodności art. 34 ust. 1 i art. 35 ust. 1 i ust. 4 u.o.z. z art. 53 ust. 1, ust. 2 i ust. 5 Konstytucji w związku z art. 9 EKPCz, Trybunał uznał za zbędne orzekanie o zgodności tych przepisów z pozostałymi wzorcami kontroli. Trybunał zaznaczył, że: „Uzasadnienie wniosku nie pozostawia wątpliwości, że podstawowym wzorcem kontroli w niniejszej sprawie jest art. 53 ust. 1, 2 i 5 Konstytucji, a pozostałe wzorce kontroli [tj. art. 35 ust. 1, art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 i ust. 2 Konstytucji oraz art. 14 Konwencji – uwaga własna] zostały powołane dla wzmocnienia argumentacji. W konsekwencji orzekając o niezgodności przedmiotu kontroli z art. 53 ust. 1, 2 i 5 Konstytucji (w związku z art. 9 Konwencji) Trybunał rozstrzygnął zasadniczy problem konstytucyjny w niniejszej sprawie”.

Powyższą konstatację Trybunału należy odnieść również do powołanego w niniejszym postępowaniu dodatkowego wzorca kontroli w postaci art. 10 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE 2012 r. C 326, s. 2; dalej: KPP). Przepis ten został powołany związkowo bez zamieszczenia odrębnej, samoistnej argumentacji, która wykraczałaby poza zarzuty formułowane w odniesieniu do naruszenia konstytucyjnych standardów wolności uzewnętrzniania religii.

3. Zważywszy na przedstawione w poprzednim punkcie stanowiska okoliczności, zdaniem Sejmu, uprawniony jest pogląd, iż mimo w pewnym stopniu

odmiennego sposobu wyrażenia przedmiotu i podstaw kontroli, zakresy zaskarżenia w obu postępowaniach są tożsame.

Sejm pragnie zwrócić uwagę, iż w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego przesłanka *ne bis in idem* odnoszona jest także do tych sytuacji, w których przedmiot i wzorce kontroli nie są identycznie ujęte w sprawie uprzednio rozstrzygniętej wyrokiem TK oraz sprawie umarzonej ze względu na ten wcześniejszy wyrok. W tym kontekście Trybunał uznaje uzasadnienie orzeczenia jako istotne dopełnienie sentencji wyroku. Zdaniem sądu konstytucyjnego, chociaż uzasadnienie nie ma mocy powszechnie obowiązującej (przedstawia bowiem motywy i sposób myślenia TK), to jednak nie można zaprzeczyć, że pewne fragmenty uzasadnienia, stanowiąc *ratio decidendi*, są w szczególny sposób związane z sentencją i stanowią mogą w pewnym sensie jej uzupełnienie. Stąd na przykład w postanowieniu z 12 grudnia 2005 r. (sygn. akt SK 4/03) Trybunał Konstytucyjny, rozważając wydanie rozstrzygnięcia w oparciu o zasadę *ne bis in idem*, za konieczną uznał ocenę, czy uzasadnienie może być w rozpatrywanej sprawie uznane za uzupełnienie sentencji (zob. wyrok TK z 26 marca 2002 r., sygn. akt SK 2/01).

Należy także przypomnieć, iż niejednokrotnie w uzasadnieniach decyzji o umorzeniu postępowania Trybunał powoływał się na zbieżność przedmiotu umarzanego postępowania z „materią”, co do której wypowiedział się we wcześniejszym wyroku (postanowienia TK z: 27 maja 2008 r., sygn. akt SK 18/07; 16 czerwca 2009 r., sygn. akt SK 65/08). Ponadto w uzasadnieniu postanowienia z 10 marca 2009 r. (sygn. akt SK 39/07) Trybunał – pomimo stwierdzenia różnic w zakresie zaskarżenia – umorzył postępowanie ze względu na zbieżność „co do istoty” zarzutów podnoszonych w porównywanych sprawach.

4. Fakt, iż określone przepisy zostały poddane ocenie konstytucyjności w świetle danych wzorców kontroli, nie wyklucza ponownego badania tych samych przepisów z tymi samymi wzorcami, jeśli podmiot inicjujący kontrolę przedstawia nowe, niepowoływane wcześniej argumenty, okoliczności lub dowody przemawiające za koniecznością merytorycznego rozstrzygnięcia (zob. m.in. wyroki TK z: 12 września 2006 r., sygn. akt SK 21/05; 8 kwietnia 2009 r., sygn. akt K 37/06; postanowienie TK z 16 czerwca 2009 r., sygn. akt SK 12/07). Zdaniem Sejmu, wnioski RPO takich nowych argumentów i okoliczności nie zawiera.

Nie sposób zgodzić się ze stanowiskiem Rzecznika wyrażonym w jego piśmie z 13 marca 2015 r. (w którym podtrzymał swój wniosek z 24 października 2014 r., wszczynający niniejsze postępowanie), że w wyroku z 10 grudnia 2014 r. Trybunał orzekł jedynie o konstytucyjności samej metody uboju, jaka jest wymagana przez obrzędy religijne, nie odniósł się zaś do zakresu dopuszczalności tej praktyki.

Zdaniem Sejmu, taki pogląd nie znajduje oparcia ani w sentencji wyroku TK z 10 grudnia 2014 r., ani w jego uzasadnieniu. Należy podzielić stanowisko Prokuratora Generalnego, który w piśmie z 16 grudnia 2014 r. wniósł o umorzenie postępowania na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK z 1997 r. z uwagi na zbędność orzekania; zdaniem Prokuratora Generalnego, w toku postępowania o sygn. akt K 52/13 wnioskodawca (ZGWŻ) doprecyzował, że przedmiotem zaskarżenia jest jedynie zakaz i penalizacja dokonywania uboju rytualnego wyłącznie w celu pozyskania mięsa na potrzeby lokalnych wspólnot religijnych. Na znaczenie wspomnianego kontekstu rozpatrywanej przez Trybunał sprawy zwracał również uwagę Sejm w pisemnym stanowisku zajęтым w tamtym postępowaniu.

Trybunał Konstytucyjny, świadom powyższych uwarunkowań procesowych, ustalił, że z zaskarżonych przez wnioskodawcę przepisów ustawy o ochronie zwierząt wynika bezwzględny, tj. niedoznający odstępstw, zakaz dokonywania uboju rytualnego w rzeźni. Zakaz ten wzmocniony został sankcjami karnymi. Dokonując oceny takiego stanu prawnego, sąd konstytucyjny stwierdził, że przewidziana w art. 53 ust. 1 i ust. 2 Konstytucji gwarancja wolności religii obejmuje realizowanie wszelkich czynności (praktyk, obrzędów, rytuałów), które mają charakter religijny. Ochrona konstytucyjna obejmuje także ubój rytualny, który jest praktykowany od wieków m.in. przez wyznawców judaizmu oraz islamu. Z powyższych względów, obwarowany sankcjami karnymi, bezwzględny zakaz uboju rytualnego stanowi ograniczenie wolności uzewnętrzniania religii. Kierując się przedstawionymi względami, sąd konstytucyjny orzekł (jak już wcześniej przytoczono), iż: art. 34 ust. 1 u.o.z. w zakresie, w jakim nie zezwala na poddawanie zwierząt ubojowi w ubojni (rzeźni) według szczególnych metod wymaganych przez obrzędy religijne, jest niezgodny z art. 53 ust. 1, ust. 2 i ust. 5 Konstytucji w związku z art. 9 EKPCz. Ponadto stwierdził także, że art. 35 ust. 1 i ust. 4 powyższej ustawy w zakresie, w jakim przewiduje odpowiedzialność karną za poddawanie zwierząt ubojowi w ubojni (rzeźni) według szczególnych metod wymaganych przez obrzędy religijne, jest niezgodny z art. 53 ust. 1, ust. 2 i ust. 5 Konstytucji w związku z art. 9 EKPCz.

Co istotne, w uzasadnieniu cytowanego judykatu Trybunał odniósł się do skutków swojego wyroku. W tej mierze wyraził pogląd, że z dniem ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw dozwolone jest poddawanie zwierząt ubojowi rytualnemu w uprawnionej rzeźni na podstawie art. 4 ust. 4 rozporządzenia Rady (WE) nr 1099/2009 z dnia 24 września 2009 r. w sprawie ochrony zwierząt podczas ich uśmiercania (dalej: rozporządzenie Rady). Jak podkreślił Trybunał, w każdym wypadku (tj. niezależnie od liczby poddawanych ubojowi zwierząt) dokonanie uboju rytualnego będzie wymagało przestrzegania – z jednej strony – licznych i szczegółowych wymagań prawa polskiego i unijnego, oraz – z drugiej strony – wymogów przewidzianych przez normy prawa religijnego właściwe dla danego wyznania. Ubój rytualny dokonany zgodnie z prawem nie będzie zagrożony sankcją karną.

Należy zwrócić uwagę, że w sentencji orzeczenia Trybunał posłużył się klauzulą generalną, za niezgodny z Konstytucją uznając zakaz uboju w rzeźni „według szczególnych metod wymaganych przez obrzędy religijne”. Oznacza to, że skutki wyroku przejawiające się w dopuszczalności uboju bez ogłoszenia na potrzeby obrządków religijnych obejmują także wspólnoty religijne inne niż gminy wyznaniowe żydowskie (np. pozostałe wspólnoty odwołujące się do tradycji judaistycznej, jak również muzułmańskie i karaïmskie).

Trybunał podkreślił jednocześnie, że przedmiotem postępowania w sprawie o sygn. akt K 52/13 była wyłącznie ocena zgodności obwarowanego sankcjami karnymi, bezwzględnego zakazu uboju rytualnego zwierząt gospodarskich w rzeźni, z konstytucyjnie i konwencyjnie gwarantowaną wolnością religii. Tym samym poza zakresem orzekania znalazły się inne kwestie pośrednio związane z zagadnieniem poddanym kontroli Trybunału, w tym kwestia finalnego przeznaczenia mięsa pochodzącego z uboju rytualnego, ewentualność ograniczania skali tego uboju, łącznie z eksportem. Zagadnienia te, choć pozostają w merytorycznym i funkcjonalnym związku z problemem konstytucyjnym rozstrzygniętym przez Trybunał, zostały uznane za samodzielne zagadnienia prawne i stwierdzono, że jako takie domagają się odrębnego wyważenia zasad i wartości konstytucyjnych (np. zasady swobody działalności gospodarczej) nierozważanych w toku postępowania zakończonego wyrokiem z 10 grudnia 2014 r. Trybunał wyraźnie zaznaczył, że stosowne rozstrzygnięcia należą do ustawodawcy, „który powinien tak ważyć konkurujące wartości (wolność religii i jej uzewnętrzniania oraz wolność

działalności gospodarczej, ze znajdującą umocowanie w Konstytucji ochroną zwierząt), aby każda z nich była skutecznie realizowana”.

W ocenie Sejmu wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 10 grudnia 2014 r. w swych skutkach konsumuje problem konstytucyjny postawiony przez RPO w wniosku z 24 października 2014 r. Jego zaś przeformułowanie – przy utrzymaniu dotychczasowej argumentacji i wzorców kontroli – tak by przedmiotem postępowania objąć np. kwestię finalnego przeznaczenia mięsa pozyskanego metodą rytualną, należy uznać za niedopuszczalne. W aktualnym stanie prawnym, w którym zakres legalnego uboju rytualnego wyznaczają łącznie odczytywane przepisy u.o.z. oraz wyrok TK o sygn. akt K 52/13, taki zabieg zmierzałby w istocie do swoistej korekty wspomnianego judykatu.

Jak słusznie zauważa Prokurator Generalny, RPO w swoim wniosku nie sformułował argumentów mających przemawiać na rzecz ograniczenia uboju rytualnego (np. odnosząc się do znaczenia przesłanki ochrony moralności publicznej). Wywód Rzecznika i zawarte we wniosku argumenty dotyczą wyłącznie niekonstytucyjności zakazu dokonywania uboju rytualnego w ówczesnym (nieuwzględniającym skutków wyroku TK z 10 grudnia 2014 r.) stanie prawnym. Przeformułowanie treści wniosku – przy zachowaniu powołanych dotychczas wzorców kontroli i podniesionej w ich kontekście argumentacji – prowadziłoby do naruszenia zasady skargowości. Oznaczałoby bowiem przerzucenie na Trybunał obowiązku formułowania argumentów na rzecz ograniczenia przedmiotowego zakresu uboju rytualnego, a zatem materii, którą sąd konstytucyjny wyraźnie pozostawił do uregulowania ustawodawcy.

Konkludując, Sejm wyraża stanowisko, iż w zakresie badania konstytucyjności przepisów określonych w *petitum* wniosku RPO uzasadniony jest wniosek o **umorzenie postępowania** na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK z 1997 r. w związku z art. 134 pkt 3 ustawy o TK z 2015 r., ze względu na zbędność wydania wyroku.

MARSZAŁEK SEJMU

Małgorzata Kidawa-Błońska